

УДК: 336.7

Версаль Н. І., Заваруєва О. С.

ДОСТАТНІСТЬ ФОНДУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ КРЕДИТІВ

Розкрито специфіку фондування банківських кредитів у розрізі банківської системи та 10 найбільших банків, які незмінно з 1 січня 2007 р. входили до складу першої групи банків за активами. Дослідженням охоплено етапи активного економічного зростання (2007 – початок 2008 рр.), впливу глобальної фінансової кризи (кінець 2008 – 2009 рр.), посткризового розвитку (2010–2013 рр.), політичної кризи та антитерористичної операції на Сході України (2014 р.). Отримане значення сукупного LTD для банківської системи України за весь аналізований період перевищувало одиницю. Фактично це означає, що фондування банківських кредитів здійснювалося за рахунок не тільки депозитів, а й інших джерел. Також високе значення цього показника є індикатором проблем із ліквідністю банків, оскільки в разі масштабного відпливу депозитів банкам буде надзвичайно складно віднайти вільні кошти. Стосовно найбільших банків з'ясовано, що, по-перше, рівень волатильності LTD цих банків значно вищий за середнє значення по банківській системі в цілому; по-друге, очевидними є переваги банків з іноземним капіталом, оскільки можливості їх фондування набагато ширші порівняно з вітчизняними; по-третє, банкам зі 100-відсотковою державною участю властива специфіка у фондуванні, яку не завжди можна пояснити їхньою спеціалізацією. Визначено, що динаміка LTD у досліджуваному періоді є спадною (неадекватне зростання відбувалося лише в умовах кредитного буму), що вважається позитивною ознакою в умовах щораз більших ризиків. Побудована регресійна модель залежності LTD (відношення кредитів до депозитів загалом по банківській системі) від таких змінних, як LTD домогосподарств і LTD корпорацій, засвідчила, що більшою мірою на результатуючий показник впливає значення LTD корпорацій (прямий зв'язок), ніж LTD домогосподарств (обернений зв'язок). У кінцевому підсумку варто зважати на те, що нині та найближчим часом депозити населення становитимуть основне джерело ресурсів банків, оскільки в умовах високої волатильності валютних курсів і нестабільної економічної ситуації в країні вихід банків на міжнародні ринки капіталу є малоімовірним.

Ключові слова: банківський кредит, відношення кредитів до депозитів, фондування, системні банки, банки з іноземним капіталом.

Форм. 1. Рис. 3. Табл. 2. Літ. 10.

Версаль Н. И., Заваруева О. С.

ДОСТАТОЧНОСТЬ ФОНДИРОВАНИЯ БАНКОВСКИХ КРЕДИТОВ

Раскрыта специфика фондирования банковских кредитов в разрезе банковской системы и 10 крупнейших банков, которые неизменно с 1 января 2007 г. входили в состав первой группы банков по активам. Исследованием охвачены этапы активного экономического роста (2007 – начало 2008 гг.), влияния глобального финансового кризиса (конец 2008 – 2009 гг.), посткризисного развития (2010–2013 гг.), политического кризиса и антитеррористической операции на Востоке Украины (2014 г.). Полученное значение совокупного LTD для банковской системы Украины за весь анализируемый период превысило единицу. Фактически это означает, что фондирование банковских кредитов

© Версаль Н. И., Заваруева О. С., 2015

осуществлялось за счет не только депозитов, но и других источников. Также высокое значение этого показателя является индикатором проблем с ликвидностью банков, так как в случае масштабного оттока депозитов банкам будет чрезвычайно сложно найти свободные средства. В отношении крупнейших банков установлено, что, во-первых, уровень волатильности LTD этих банков значительно превышает средний уровень по банковской системе в целом; во-вторых, очевидны преимущества банков с иностранным капиталом, поскольку возможности их фондирования намного шире по сравнению с отечественными; в-третьих, банкам со 100-процентным государственным участием свойственна специфика в фондировании, которую не всегда можно объяснить их специализацией. Определено, что динамика LTD в исследуемом периоде является убывающей (неадекватный рост происходил только в условиях кредитного бума), что считается положительным признаком в условиях растущих рисков. Построенная регрессионная модель зависимости LTD (отношение кредитов к депозитам в целом по банковской системе) от таких переменных, как LTD домохозяйств и LTD корпораций, показала, что в большей степени на результирующий показатель влияет значение LTD корпораций (прямая связь), чем LTD домохозяйств (обратная связь). В конечном итоге следует учитывать, что ныне и в ближайшее время депозиты населения будут составлять основной источник ресурсов, поскольку в условиях высокой волатильности валютных курсов и нестабильной экономической ситуации в стране выход банков на международные рынки капитала маловероятен.

К л ю ч е в ы е с л о в а : банковский кредит, отношение кредитов к депозитам, фондирование, системные банки, банки с иностранным капиталом.

Nataliia Versal, Olga Zavaruiava

FUNDING ADEQUACY OF BANK LOANS

The article reveals the peculiarity of bank loans funding in the context of the banking system and the 10 banks that since 01.01.2007 have been a part of the first group of banks in terms of assets. Accordingly, the study covers such stages: the stage of active growth (2007 – early 2008), the impact of the global financial crisis (end of 2008 – 2009), post-crisis development (2010–2013), the political crisis and the war in the East of Ukraine (2014). The obtained value of the aggregate LTD for the Ukrainian banking system was greater than one for the whole period. In fact, it means that the funding of the bank loans carried out not only due to the deposits, but also due to the non-deposit sources. Also, the high value of this index can be an indicator of the liquidity problems of the banks, because in the case of bank run the banks are not able to quickly find free money. In terms of the largest banks we found out that, firstly, the level of the LTD volatility of these banks was significantly above average for this indicator for the banking system as a whole, secondly, the obvious advantages were for the foreign banks due to the better funding possibilities, which were much broader for these banks than domestic banks, thirdly, banks with 100 % state participation had severe specifics in funding, which we can not always explain by their specialization. We determine that the trend of the LTD in the research period was decreasing (inadequate growth took place only in the period of the credit boom), and this fact was positive in the face of the rising risks. The results of the regression model show that in the studied period the LTD of corporations (the ratio of the corporate loans to the corporate deposits in the banking system) effects more (direct influence) on the resulting indicator – the aggregate LTD (the ratio of the loans to the deposits in the banking system), than the LTD of households (the ratio of the households loans to the households deposits in the banking system) (indirect influence). Ultimately, the banks should take into account that nowadays and in the near future households deposits will be the main source for the banks, since a high volatility of exchange rates and the unstable economic situation in the country due

to the war will lead to that fact, that the banks in Ukraine will not be able to borrow money from the international capital markets.

Key words: bank loans, ratio of loans to deposits, funding, systemically important banks, foreign banks.

JEL classification: G21.

Фондування банківських кредитів, як на етапі економічного зростання, так і після кризи 2008–2009 рр., було серйозною проблемою, яка загострилася у 2014 р. Основні труднощі полягають у дисбалансах стосовно строків, обсягів та валют залучених і розміщених коштів. Розглянемо детальніше один із цих дисбалансів, а саме співвідношення кредитів і депозитів.

Низку питань щодо особливостей фондування банківського кредитування було розкрито в працях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, зокрема В. Д. Базилевича [1], З. М. Васильченко [2], Н. І. Версаль [3, 10], О. В. Дзюблюка [4], С. В. Науменкової [5], Л. О. Примостки [7], А. Рікстеля, Г. Гасперіні [9] та ін.

Мета статті – дослідження згаданої проблеми в розрізі таких етапів: активного економічного зростання (2007 – початок 2008 рр.), впливу глобальної фінансової кризи (кінець 2008 – 2009 рр.), посткризового розвитку (2010–2013 рр.), політичної кризи та антитерористичної операції на Сході України (2014 р.). Зміна підходів до методики подання фінансової звітності банків зумовила таку особливість, коли деякі показники наявні лише в річному вимірі або тільки за певний проміжок часу, який є складовою аналізованого періоду.

Було обрано десять банків, котрі з 01.01.2007 до 01.07.2014 залишалися банками першої групи та в сукупності володіли більш як 50 % активів банківського сектору України: ПАТ КБ “Приватбанк” (Приватбанк), ПАТ “Державний ощадний банк України” (Ощадбанк), ПАТ “Державний експортно-імпорتنний банк України” (Укрексімбанк), ПАТ “Райффайзен Банк Аваль” (Райффайзен Банк Аваль), ПАТ “Укрсоцбанк” (Укрсоцбанк), ПАТ “Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк” (Промінвестбанк), ПАТ “Перший український міжнародний банк” (ПУМБ), ПАТ КБ “Надра” (Надра), ПАТ “Банк “Фінанси та Кредит” (Фінанси та Кредит), ПАТ “УкрСиббанк” (УкрСиббанк). На 1 грудня 2014 р. Національний банк України визначив вісім системно важливих банків України: ПАТ КБ “Приватбанк”, ПАТ “Державний ощадний банк України”, ПАТ “Державний експортно-імпорتنний банк України”, ПАТ “Дельта Банк”, ПАТ “Райффайзен Банк Аваль”, ПАТ “Укрсоцбанк”, ПАТ “Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк”, ПАТ “Сбербанк Росії”. Таким чином, 6 з 10 досліджуваних банків належать до групи системно важливих.

Проаналізуємо докладніше показник співвідношення наданих кредитів до залучених депозитів (*LTD*). У більшості країн із розвинутою економікою саме депозити становлять основу банківської діяльності, тоді як кошти з недепозитних джерел виконують лише допоміжну функцію. Водночас залучення депозитів банками є вкрай складним процесом, особливо в контексті двох банківських криз, які відбулися за досліджуваний період, і на тлі низького рівня фінансової грамотності, що в кінцевому підсумку виражається у високому рівні недовіри до банківської системи і є загрозою її фінансовій стійкості.

Структура депозитного портфеля банків за економічними суб'єктами свідчить, що протягом аналізованого періоду спостерігається чітка тенденція до зростання частки депозитів домогосподарств (кошти ДГ) у депозитному портфелі з 52,79 % на 01.01.2007 до 62,04 % на 01.07.2014 (з певними коливаннями, пов'язаними з глобальною фінансовою кризою 2008–2009 рр., проекцією кризи в еврозоні на економічну ситуацію в Україні в 2012 р., політичною та економічною кризою 2014 р.) (рис. 1). Звісно, з економічних позицій це явище є абсолютно позитивним, оскільки саме кошти домогосподарств мають бути підґрунтям економічного зростання в країні. Однак насправді, як у 2008–2009 рр., так і в 2014 р., обсяг відпливу коштів із банківської системи і відповідно частка депозитів домогосподарств і корпорацій були дещо спотворені, оскільки депозити як у національній, так і в іноземній валюті подавалися у гривневому еквіваленті, тобто не враховувалася девальвація гривні: у 2008–2009 рр. – 58,2 %, а на 01.07.2014 – 70,3 %. Те саме стосується динаміки та структури кредитного портфеля. Позитивною зміною в структурі кредитного портфеля за економічними суб'єктами є суттєве зростання частки кредитування корпорацій із 68,33 % на 01.01.2007 до 83,01 % на 01.07.2014. Проте це зумовлено не активізацією кредитування банками корпоративних клієнтів, а забороною НБУ після кризи 2008–2009 рр. надавати кредити домогосподарствам у іноземній валюті. Як наслідок, було практично згорнуто іпотечне кредитування, яке становило для банків вагоме джерело доходів, а також підвищився ризик кредитування домогосподарств через зниження реальних доходів населення, посилення загрози втратити роботу тощо.

Важливим є розрахунок *LTD* як сукупного (відношення кредитів до депозитів економічних суб'єктів), так і в розрізі економічних суб'єктів (рис. 2).

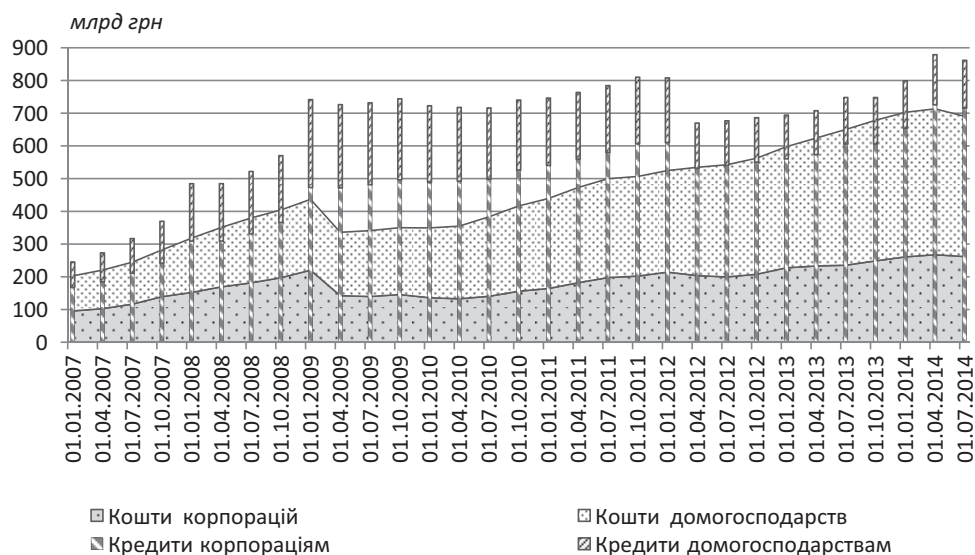

Рис. 1. Динаміка обсягів депозитного та кредитного портфелів банків у розрізі економічних суб'єктів

Складено і розраховано за даними Національного банку України.

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

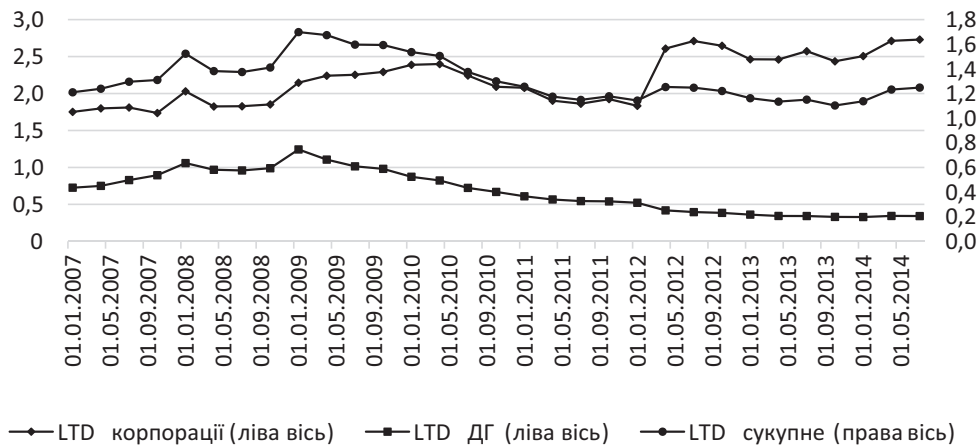

Рис. 2. Динаміка LTD сукупного та в розрізі економічних суб'єктів, %

Складено і розраховано за даними Національного банку України.

Отримане значення сукупного LTD для банківської системи України за весь аналізований період є більшим за одиницю. Отже, фондування банківських кредитів відбувається за рахунок не тільки депозитів, а й інших джерел. Також високий показник LTD є індикатором проблем із ліквідністю, оскільки в разі масштабного відпливу депозитів банкам буде надзвичайно складно віднайти для цього вільні кошти. Для України це особливо небезпечна ситуація, оскільки більшість ресурсів банків є короткостроковими, і навіть термін недепозитних ресурсів переважно не перевищує двох років.

Швидке й нерівномірне зростання LTD до початку 2008 р. пояснюється кредитним бумом, а також тим, що в цей період українські банки активно виходили на міжнародні ринки. Проте в 2008 р. у США вже розгорталася фінансова криза (в Європі тільки розпочиналася), і можливості банків щодо фондування на міжнародних ринках капіталу істотно скоротилися. Зростання LTD наприкінці 2008 – на початку 2009 рр. зумовлюється зовсім іншим чинником, а саме зменшенням кількості та погіршенням якості депозитів банків, значним їх відпливом. У посткризовий період показник знизився через скорочення обсягів кредитування та доволі агресивну політику банків щодо ціноутворення на депозитному ринку. Підвищення LTD у 2014 р. також пояснюється насамперед панікою вкладників. У докризовий період LTD домогосподарств мав таку саму специфіку: кредитний бум без належного депозитного забезпечення, а у посткризовий і новий кризовий періоди – спостерігалися майже незмінні його значення. Це пов'язано зі зменшенням розміру кредитного портфеля домогосподарств і майже аналогічним за темпами скороченням обсягу депозитів. Стосовно LTD корпорацій, то його зміни у посткризовий період і під час кризи 2014 р. зумовлені переорієнтуванням банків із кредитування домогосподарств на кредитування корпоративних клієнтів, діяльність яких більше прогнозована. Абсолютно нормальним є діапазон значень від 1,7 до 2,7 % (у середньому 2) і позитивний тренд, оскільки основна функція цих клієнтів – виробництво товарів і послуг або

торгівля ними й відповідно забезпечення цієї діяльності кредитними коштами, а не заощадження. Зазначене дає підстави для висновку, що кредитування корпоративних клієнтів відбувалося в кризовий та посткризовий періоди переважно за рахунок коштів, залучених на депозити від домогосподарств, а в докризовий – також за рахунок зовнішніх запозичень.

Звичайно, дослідження буде неповним, якщо не порівняти показники *LTD* по банківській системі України з *LTD* банківських систем інших країн (табл. 1).

Т а б л и ц я 1

Динаміка *LTD* розвинутих країн і країн із ринком, що формується

Дата	Розвинуті країни					Країни з ринком, що формується						
	Німеччина	Велико-британія	США	Данія	Австрія	Польща	Литва	Румунія	Російська Федерація	Грузія	Казахстан	Україна
I кв. 2009	1,32	-	0,88	3,41	-	1,17	1,83	-	-	2,01	1,63	2,32
II кв. 2009	1,32	1,02	0,86	3,39	-	1,14	1,76	-	1,65	2,00	1,60	2,27
III кв. 2009	1,33	-	0,83	3,42	-	1,13	1,63	-	-	1,67	1,37	2,24
IV кв. 2009	1,31	0,99	0,81	3,32	-	1,12	1,52	-	1,49	1,49	1,30	2,21
I кв. 2010	1,32	-	0,84	3,19	1,32	1,11	1,41	1,13	1,44	1,49	1,21	2,13
II кв. 2010	1,34	0,96	0,83	3,21	1,33	1,14	1,35	1,18	1,44	1,49	1,17	1,96
III кв. 2010	1,36	-	0,81	3,32	1,30	1,13	1,32	1,16	1,44	1,30	1,20	1,87
IV кв. 2010	1,36	0,94	0,79	3,27	1,33	1,15	1,23	1,18	1,38	1,31	1,26	1,79
I кв. 2011	1,36	-	0,76	3,30	1,31	1,14	1,24	1,19	1,38	1,37	1,13	1,71
II кв. 2011	1,34	0,91	0,76	3,32	1,31	1,17	1,23	1,23	1,39	1,42	1,14	1,67
III кв. 2011	1,39	-	0,75	3,32	1,33	1,20	1,22	1,22	1,37	1,28	1,12	1,70
IV кв. 2011	1,36	0,92	0,75	3,19	1,33	1,20	1,24	1,19	1,41	1,21	1,17	1,63
I кв. 2012	1,41	-	0,73	3,34	1,30	1,19	1,21	1,18	1,49	1,22	1,09	1,58
II кв. 2012	1,40	1,01	0,74	3,34	1,30	1,20	1,20	1,19	1,48	1,22	1,13	1,56
III кв. 2012	1,37	-	0,74	3,31	1,31	1,18	1,18	1,19	1,49	1,18	1,19	1,52
IV кв. 2012	1,32	-	0,73	3,21	1,31	1,18	1,17	1,15	1,46	1,17	1,19	1,43
I кв. 2013	1,32	-	0,72	3,22	1,27	1,17	1,14	1,11	1,44	1,14	1,09	1,40
II кв. 2013	1,30	-	0,73	3,23	1,26	1,17	1,16	1,11	1,42	1,13	1,10	1,36
III кв. 2013	1,24	-	0,72	3,44	1,26	1,15	1,15	1,09	1,45	1,12	1,13	1,34
IV кв. 2013	1,18	-	0,71	3,45	1,23	1,16	1,09	1,01	1,49	1,12	1,17	1,36
I кв. 2014	1,19	-	0,71	3,37	1,25	1,15	1,08	1,02	1,51	1,15	1,12	1,49
II кв. 2014	1,17	-	0,72	3,38	1,23	1,13	1,08	1,01	1,53	1,14	1,13	1,51
III кв. 2014	-	-	-	3,39	-	1,14	-	0,98	1,50	1,14	-	1,51

Примітка. Розрахунок здійснено на підставі даних, що надаються за методикою визначення показників фінансової стійкості. Згідно з нею до депозитів клієнтів належать усі депозити (резидентів і нерезидентів), за винятком депозитів, розміщених іншими депозитними установами та іншими фінансовими корпораціями (резидентами або нерезидентами).

С к л а д е н о і розраховано за даними Міжнародного валютного фонду.

Необхідно наголосити, що методика розрахунку *LTD* у табл. 1 відрізняється від методики, використаної в рис. 2, тому показники *LTD* по банківській системі України є вищими. Водночас важливо встановити, наскільки більшими є ці значення порівняно з банківськими системами інших країн. По-перше, якщо розглядати волатильність *LTD* у розрізі кожної країни, то ці результати будуть не на користь України. Так, якщо для розвинутих країн волатильність перебуває в межах 3,29–8,17 %, то в групі країн із ринком, що формується, наявні істотні розбіжності – від 2,62 до 7,68 % (Польща, Румунія) та від 14,79 до 31,97 % (Казахстан, Литва, Грузія, Україна). По-друге, лише внаслідок впливу кризи Україна має середньоевропейські значення цього показника, котрі можна вважати прийнятними. Адже в теперішніх умовах варто розраховувати передусім на власні, а не на зовнішні ресурси (в умовах глибокої політичної й економічної кризи та антитерористичної операції на Сході України малоімовірними є прихід зарубіжних інвесторів, або запозичення банками коштів на міжнародних ринках капіталу, особливо в умовах абсолютної невизначеності валютних курсів, або розширення діяльності банків з іноземним капіталом).

Аналіз *LTD* у розрізі досліджуваних банків відображено на рис. 3.

По-перше, волатильність *LTD* за банками відрізняється, іноді дуже суттєво, від *LTD* по банківській системі. Так, загалом по банківській системі цей показник становить 17,20 %, а за банками: Приватбанк – 6,91 %, Ощадбанк – 35,21, Укресімбанк – 38,57, Райффайзен Банк Аваль – 29,55, Укрсоцбанк – 43,81, Промінвестбанк – 53,59, ПУМБ – 47,9, Надра – 53,92, Фінанси і кредит – 31,17, УкрСиббанк – 84,43 %. Відповідно, лише політика Приватбанку щодо співвідношення кредитів і депозитів є стабільною і прогнозованою, тим паче, що його значення перебувають у належних межах, особливо з погляду ліквідності й можливості втриматися в разі потенційної паніки

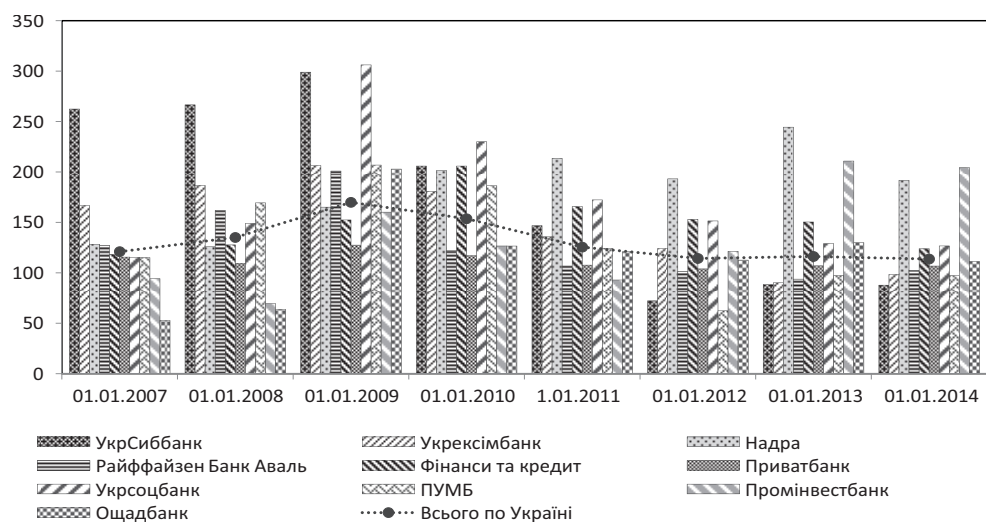

Рис. 3. Динаміка *LTD* загалом по банківській системі та в розрізі досліджуваних банків, %

Складено і розраховано за даними Національного банку України.

вкладників. Діяльність інших банків можна охарактеризувати як доволі неврівноважену та ризиковану.

По-друге, очевидними є переваги банків з іноземним капіталом: УкрСиббанк, Укрсоцбанк, Надра, Промінвестбанк, Райффайзен Банк Аваль. Зауважимо, що *LTD* в Укрсоцбанку, банку “Надра”, Промінвестбанку істотно підвищився після вливання в них іноземного капіталу. Це опосередковано доводить важливу роль банків з іноземним капіталом у вітчизняній економіці, оскільки можливості їх фондування значно ширші за рахунок коштів, які надходять від материнських банків, а також запозичень на міжнародних ринках капіталу на кращих умовах. Значення *LTD* банку “Надра” зумовлене суттєвим відпливом вкладів через його неспроможність тривалий час розраховуватися з вкладниками внаслідок кризи 2008–2009 рр. Водночас, якщо в докризовий період банки з іноземним капіталом активно здійснювали кредитну експансію, то кризові явища відчутно вплинули на їхню діяльність і ситуація вирівнялася в 2012–2013 рр.

По-третє, цілком закономірне значення *LTD* для Укрексімбанку, оскільки це банк зі 100-відсотковою державною власністю і його основна мета полягає в наданні банківських послуг для підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність (ЗЕД). Він не надто активно працює з домогосподарствами, які є головними постачальниками депозитних ресурсів, а тому й *LTD* у більшості періодів вищий за *LTD* по банківській системі. Зниження *LTD* у 2013–2014 рр. пояснюється зменшенням обсягів кредитування у зв'язку з негативною кон'юнктурою для підприємств, котрі проводять ЗЕД, а також повільною переорієнтацією на залучення коштів домогосподарств.

По-четверте, варто звернути увагу на *LTD* Ощадбанку, оскільки спостерігаються як істотна волатильність цього показника, так і доволі неодноточні результати діяльності. У докризовий період низьке значення *LTD* (у середньому 0,6) свідчило, що банк не реалізовує всього потенціалу. Натомість у кризовий період цей показник зріс більше ніж утричі. У посткризовий період значення *LTD* поступово знижується. Така ситуація свідчить, що банк не здійснює функцій, властивих такого роду банкам у розвинутих країнах, а, найімовірніше, виконує певні завдання, які покладаються на нього державою.

Проведений аналіз показника *LTD* банківської системи України спонукає до подальшого дослідження його залежності від *LTD* домогосподарств і *LTD* корпорацій.

З метою визначення чинника, котрий найбільше впливає на результуючий показник, було побудовано економетричну модель залежності *LTD* банківської системи України (LTD_{TOTAL}) від незалежних змінних: *LTD* домогосподарств (LTD_{HH}) і *LTD* корпорацій (LTD_{FIRM}).

Модель побудовано на підставі 31 спостереження (з 01.01.2007 по 01.07.2014), досліджувані ряди приведені до стаціонарного стану, тобто використано показники різниці першого порядку. Рівняння моделі має такий вигляд:

$$\Delta LTD_{TOTAL} = \beta_0 + \beta_1 \Delta LTD_{FIRM} + \beta_2 \Delta LTD_{HH} + \varepsilon,$$

де $\beta_0, \beta_1, \beta_2$ – коефіцієнти регресійного рівняння; ΔLTD_{TOTAL} – показник зміни відношення обсягів усіх наданих кредитів до усіх залучених коштів;

ΔLTD_{FIRM} – показник зміни відношення обсягів наданих кредитів корпоративним клієнтам до залучених коштів корпоративних клієнтів; ΔLTD_{HH} – показник зміни відношення обсягів наданих кредитів домогосподарствам до залучених коштів домогосподарств; ε – константа регресії.

Отримані результати моделі наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Оцінки моделі LTD

Коефіцієнт	Значення коефіцієнта	Стандартна похибка	Значення <i>t</i> -статистики	Значення ймовірності	Еластичність
β_0	0,000389	0,009247	0,042033	0,9668	0,736440
β_1	0,272104	0,039637	6,864887	0,0000	0,302472
β_2	0,364539	0,069241	5,264771	0,0000	-0,038912

Складено і розраховано за даними Національного банку України.

Отримана модель є адекватною, з рівнем надійності 99 %. Значення R^{2*} становить 0,727490, тобто результуючий показник на 72,75 % залежить від обраних незалежних змінних. У моделі відсутні мультиколінеарність, гетероскедастичність та автокореляція залишків.

Відповідно до отриманих даних, більшою мірою на результуючий показник впливає значення LTD_{FIRM} , тобто при зростанні останнього на 1 LTD_{TOTAL} збільшиться на 0,302472, що свідчить про прямий зв'язок. Натомість показник LTD_{HH} має зворотний вплив, адже отримані результати моделі демонструють, що у разі зростання LTD_{HH} на 1 LTD_{TOTAL} зменшиться на 0,038912.

З'ясовано, що фондування залишається серйозною проблемою вітчизняних банків, особливо в умовах загострення економічної кризи. Значення LTD загалом по банківській системі за досліджуваний період перевищувало 1, що означає труднощі з фондуванням кредитів депозитними ресурсами. І якщо в умовах економічного зростання в 2007 р. це не викликало занепокоєння, оскільки валютний курс був стабільним і банки мали доступ до міжнародних ринків капіталу, то в подальшому стало свідченням наявності проблем з ліквідністю. Порівняння з LTD загалом за банківськими системами інших країн також було не на користь вітчизняних банків з погляду як його волатильності, так і порогових значень. Насправді лише внаслідок кризи цей показник досяг середньоевропейських значень. Аналіз LTD у розрізі досліджуваних банків засвідчив чіткий їх поділ на банки з вітчизняним та іноземним капіталом. Так, в останніх показник LTD перевищував 200 %. Зауважимо, що значення LTD у динаміці істотно варіюються, і стає очевидним, як банки згортають або розширюють діяльність у певному сегменті.

Побудована регресійна модель залежності LTD (відношення кредитів до депозитів по банківській системі загалом) від таких змінних, як LTD домогосподарств (відношення кредитів домогосподарствам до їхніх депозитів) і

* R^2 – коефіцієнт детермінації, що виражає наскільки тісним є лінійний зв'язок між залежною та незалежними змінними.

LTD корпорацій (відношення кредитів корпораціям до їхніх депозитів), за-свідчила, що більшою мірою на результуючий показник впливає *LTD* корпораций (прямий зв'язок), ніж *LTD* домогосподарств (обернений зв'язок).

Банки мають приділяти належну увагу роботі з потенційними вкладниками, оскільки за нинішніх умов це вкрай важливо для фінансової стійкості банківської системи. Фактично вплив депозитів із банківської системи України за 2014 р. є найбільшим за всі попередні періоди, пов'язані з поширенням панічних настроїв серед клієнтів. Заспокоїти вкладників можна лише посиливши співпрацю банків із населенням. Найближчим часом депозити домогосподарств стануть основне джерело ресурсів банків, оскільки в умовах високої волатильності валютних курсів і нестабільної економічної ситуації через антитерористичну операцію на Сході України вихід на міжнародні ринки капіталу є малоімовірним.

Список використаних джерел

1. *Базилевич В. Д.* Розвиток фінансового ринку у сучасних умовах / В. Д. Базилевич // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 5–12.
2. *Васильченко З. М.* Фінансова нестабільність та її вплив на процес управління кредитним портфелем у банківських установах України / З. М. Васильченко, О. А. Терещенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2013. – Вип. 2. – С. 12–23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fkd_2013_2_4.pdf.
3. *Версаль Н. І.* Особливості формування депозитних ресурсів банками України / Н. І. Версаль // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 89–95.
4. *Дзюблюк О. В.* Банки і підприємства: кредитні аспекти взаємодії в умовах ринкової трансформації економіки : монографія / О. В. Дзюблюк, О. Л. Малахова. – Т. : Вектор, 2008. – 324 с.
5. *Науменкова С. В.* Розвиток кредитування у посткризових умовах / С. В. Науменкова // Банківська справа. – 2013. – № 1. – С. 3–19.
6. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
7. *Примостка Л. О.* Сучасний стан та тенденції банківського кредитування / Л. О. Примостка // Фінанси, облік і аудит. – 2010. – Вип. 15. – С. 163–170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/273/1/15_19.pdf.
8. The Euro Area Bank Lending Survey. European Central Bank, 2014. – 58 p.
9. *Rixtel van A.* Financial Crises and Bank Funding: Recent Experience in the Euro Area / A. van Rixtel, G. Gasperini // BIS Working Papers. – 2013. – Mar. – № 406. – 30 p.
10. *Versal N.* Is Today the Post-Crisis Time for the Banking System of Ukraine? / N. Versal // Collection of Papers 2012. – Vol. I: The 13th Annual Doctoral Conference, Faculty of Finance and Accounting, University of Economics, Prague, 1st June 2012, Economica Publishing House, 1st Edition. – P. 181–187.

*Стаття надійшла до редакції
23 березня 2015 року*